

Kapitány Orsolya

A tájházak berendezése – az enteriőr

A belső tér változása, a lakóház alaprajzi elrendezése

A 20. század második felében és a 21. század elején tájházzá alakított népi építészeti emlékek legnagyobb részét a 19. században, vagy a századforduló tájékán építették paraszti ácsmunkához értők, vagy olyan építő mesterek, akiknek a munkái – a szilárdfali épületek kivitelezőiként – egy kisebb táj építészeti arculatát is jellemezték.

E parasztházak alaprajzukban ma többségében a háromhelyiséges (szobakonyha-kamra), soros elrendezésű típust őrzik, melyek pitarral, tornáccal egészülnek ki. Egyes vidékeken találkozunk ennek az alaptípusnak a bővített változataival is, például második szoba, vagy több kamra, de a gazdasági épületek megjelenése a lakóépítmény folytatásában is általánosnak mondható.

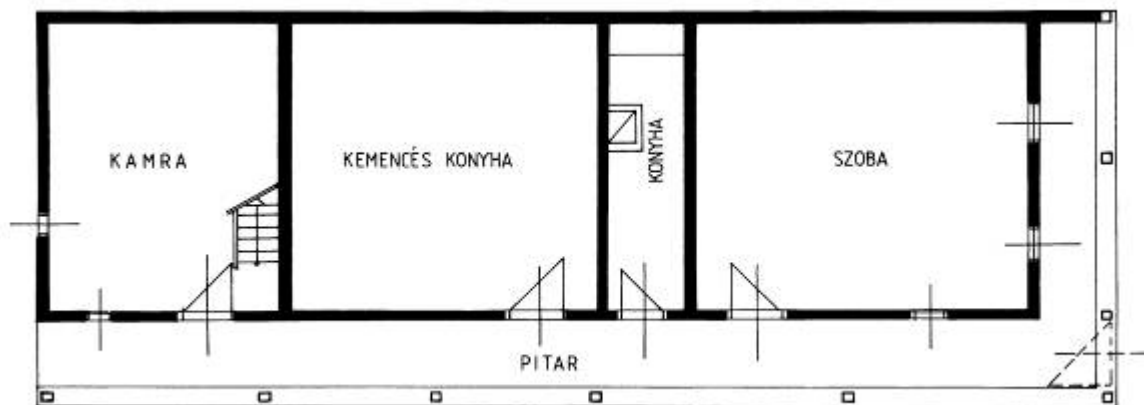
A három, vagy több osztatú parasztház első helyisége a szoba, ennek mérete a talpas-favázás épületeknél átlag 20 m² körül mozog (például Somogy, Baranya vidéke), de van, ahol ennél nagyobbakat találunk, elsősorban a kőépítkezések területén (pl. Veszprém megye), illetve ott, ahol a nagycsaládi szervezet hosszú ideig fennmaradt.

A második helyiség a konyha, ennek nagysága, a beépített tüzelőrendszer típusától és a házfejlődés tradícióitól függött az ország egyes vidékein. A szabadkémény korai elterjedése az Alföldön és a Dunántúl sík vidékén ennek a térnek a viszonylag keskeny voltát eredményezte, a talpas-favázás szerkezetű házak füstös konyháihoz képest, különösen a Nyugat és Dél-Dunántúl vidékén (pl. Őrség, Zselic), ahol több helyen a lepadlásolt füstös házhoz toldották a kályhás szobát.

A soros alaprajzi elrendezést követő házak harmadik helyisége a kamra, ennek elsődleges funkciója a tárolás volt, de számuk és szerepük vidékenként változott. Egyes népcsoportoknál a nagycsaládi együttélés a hálókamrák sorát eredményezte pl. Nógrádban, de Göcsej vidékén a kerített házak is akár 4-5, sőt 8-10 hálókamrát is magukban foglaltak.

Bár a népi építészetben a második szoba már a 18. században ismert volt, de ez inkább csak a módosabbaknál, illetve a középparaszti rétegnél terjedt el, ahol a tisztaszoba, mint jelenség és divat a 19. századra meghonosodott.

Ahol a családszerkezet indokolta a két szobát, ott az ún. kétvégű házak váltak általánossá, ezek speciális típusai az ikerházak. Ezek jó példáival találkozhatunk a Balaton északi részén, de Somogyból is ismertek. E típusoknál általában a konyha volt közös, de vannak olyan példák is, ahol a kamra, a konyhát pedig megkettőzték pl. a szennai Szabadéti Néprajzi Gyűjteménybe áttelepített csökölyi ház alaprajza ilyen (1. ábra).

1. ábra

A parasztházak alaptípusához több helyen a 19. században csatlakozott az istálló is, a ház végéhez toldva jelentek meg a gazdasági építmények.

A ház helyiségeinek egyvégűben, lineárisan történő gyarapodása a hosszúházakat, az L alakban történő beépítésük az ún. hajlított házakat, míg az U alakban történő megtörésük a kerített házak alaprajzi elrendezését eredményezték.

A paraszti házfejlődésben a kétsoros, a kéttraktusú alaprajzi elrendezésű ház is ismert, többségében a Székelyföldön, más vidékeken elsősorban a német telepések körében, de egy korai szép példája Somogyban is megtalálható, ami ma Vörsön tájház.

A paraszti házfejlődés legmagasabb szintje a kétsoros, utcafrontos alaprajzi elrendezésű, ennél a századfordulós típusnál a ház alatti pince is megjelent. A 19. század és a 20. század első felében a különböző alaprajzi elrendezésű házak berendezése társadalmi, gazdasági, nemzetiségi, vallási hovatartozást illetően eltérő, bár a bútorok legfőbb típusai megtalálhatók voltak minden otthonban. Az egyes darabok megjelenése, elterjedése, majd háttérbe szorulásának az időszakos időbeli eltolódásokat mutat az ország egyes területei között.

A parasztház bútorait funkció és formai jegyek alapján csoportosítja a néprajztudomány.

Tároló bútorok

Ládafélék

Vályúláda

Ácsolt láda

Asztalos által készített láda

Szekrények

Ruhásszekrény

Komód, fiókos, ajtós-fiókos szekrény

Edénytartó szekrény

Fal szekrény vagy téka

Tálasfogas

Edénytartó polc

Tárolórúd

Ülőbútorok

Székek

Padok

Zsámoly

Kanapé és rengő

Gyári ülőbútorok

pl. Thonet szék

Fekvőbútorok

Ágy

Dikó

Ágyszék

Asztalfélék

Asztal

Asztalszék

Bölcső

Teknőbölcső

Talpas bölcső

Állványos bölcső

Ezen felül vannak még apróbb, díszesebb megjelenésű berendezési tárgyak is, például kendőtartó, kanáltartó, melyek a szobát, konyhát betöltött szerepükön túl díszítették is.

Alapvető emberi tulajdonságunk az otthonteremtés képessége. Az egyének környezetében fellelhető bútordarabok vallanak a tulajdonosuk gazdasági

helyzetéről, vallási hovatartozásáról, de könnyűszerrel lemérhető e tárgyakon a hagyományok továbbélésének szokása is.

A parasztháztartások bútorféléinek története a korai történeti időkig visszavezethető, de a magyar köznép használatában való megjelenésükre, majd tartósabb használatukra elsősorban a későbbi írott források (hagyatéki leltárak, árszabások stb.) és a közgyűjteményekben fellelhető tárgyak szolgálnak bizonyítékkul.

A parasztság lakáskultúrájával foglalkozó jeles kutatóink feltárták és bebizonyították, hogy a magyar parasztság lakberendezése szervesen kapcsolódott az európai népek lakáskultúrájához, aminek a legtöbb eleme szláv népek közvetítésével került el hozzájuk, de azt is, hogy a későbbi, főleg 17-18. századi formai újításokat a német asztalosmesterek ismertették meg velük. A házfejlődés, a növekvő alapterület tértagolódása elősegítette az egyes bútorfélék elterjedését, de a folyamatot befolyásolta a közösségi ízlés, a lakásrend íratlan szabály-rendszere épp úgy, mint az egyes családok gazdasági helyzete. A feltárt adatok kimutatták, hogy a leggyorsabb változás a kelengyebútorokra volt jellemző (ácsolt ládák, festett ládák, szekrények), mert a közösségi ízlés ezen a téren engedékenyebbnek mutatkozott, és ennek a vállalása gyakran erőn felüli is volt.

A lakóház berendezése

A szoba

Az utcafrontra, illetve az udvarra is ablakkal tekintő helyiség mindig az újabb keletű bútoroknak volt a tároló helye, melynek darabjai reprezentációs célokat is szolgáltak.

E tér tagolásának legfőbb eleme a fűtőberendezés volt, hiszen a 18-19. század szemes kályháinak (pl. Dunántúl), búbos kemencéinek (pl. Alföld) kívül fűtős rendszere szorosan a konyha (pitar) falához rendelte ezt a belső teret uraló építményt. Ehhez viszonyítva kaphatott csak helyet a fából készült bútorzat, melynek elrendezési módjára a 18-19. században az ún. sarkos elrendezés, majd a párhuzamos módot követő volt jellemző. A századvégén, vagy a 20. század elején épült szilárdfalú épületek első szobájának a berendezése (tisztaszoba) már a polgári ízlést követte. Az ágyak a hosszanti fal közepére, egymás mellé kerültek, a végükben asztal és székek, a szekrények többnyire a bejárattól balra álltak egymás mellett. A flóderozott új típusú bútorok kiszorították a szobából a hagyományos rendet követő „parasztos” berendezés tárgyait.

A parasztház szobájának a berendezését a 18-19. század közepéig (a hagyományőrzőbb vidékeken tovább is) a sarkos, diagonális elrendezés uralta. (2. ábra)

2. ábra

A kályhával, vagy a kemencével átellenben a sarokpad állt, előtte az asztal. Bár a háttámlás pad beszerzésére minden parasztcsalád törekedett, de a támla nélküli változatuk, akár sárpadkára rakva (pl. Szolnok megye), általánosnak volt mondható a 19. század elején is, némely területen (pl. Borsod-Abaúj-Zemplén megye) a 20. század fordulóját is megérte. A deszkalábas sarokpad, egyetlen deszkából kialakított támlával, rozettás vagy festett díszítéssel a 19. század derekára vált általánossá.

A pad fölé erősített tálas-fogas az ünnep alkalmával használt cserépedények tároló helye volt. Az asztal mellett és az ágyak előtt, mesteremberek, specialisták által készített, vagy házilagosan kivitelezett székek álltak. A keményfa, deszkatámlás, finom vonalvezetésű darabokat asztalosok készítették, melyek között az árszabások szerint voltak „festett, kimetszett hátúak és parasztszékek” egyaránt. A napjainkig fennmaradt példányok kifinomult ízlésről és a nagy stílusirányzatok pl. barokk, rokokó egyes elemeinek paraszti körben való megjelenéséről vallanak. (3. ábra)

3. ábra

A szobaberendezés hangsúlyos darabjai voltak a ládák és a szekrények. A sarkos elrendezésnél a ruhanemű tárolását szolgáló ácsolt láda mindaddig megőrizte kiemelt szerepét, míg egy az újabb divatú, festett, asztalos által készített darab nem került a helyére. Ez a láda csak egy fiatalasszony kelengyéjével érkezhett a házba, többnyire az 1830-as évek utáni időkben. A ládák „életén” keresztül jól követhető az a folyamat, ahogy a régebbi darabok átadták helyüket az újabbaknak. Először csak a főhelyről (két ablak közötti tér) egy oldalfalhoz állították őket, majd egy még újabb divatú darab (pl. sublat) bekerülésével kikerültek a kamrába.

A bárdolással, specialisták által készített ácsolt ládák, és a festett, asztalosmesterek munkái párhuzamosságot mutatnak a parasztház berendezésében a 19. század első felében. Később az igen jelentős múlttal rendelkező ácstechnikával készült ládák kiszorultak a kelengyebútorok sorából, végleg átadva a helyüket és szerepüket a többségében reneszánsz hatásait tükröző daraboknak. A ládák alakja, formája jól igazodott a szobák teréhez, magasságuk nem korlátozta a meszelt falfelület térnövelő hatását. (4-5. ábra)

Az egy vagy kétajtós szekrények a reformkor idején elsősorban a német származású iparosok körében váltak népszerűvé, majd ezek változatai a század végére a magyarokhoz is eljutottak.

4. ábra

5. ábra

A három vagy négy fiókú sublót is a módos gazdák lányainak kelengyebútorai között már a 18. század végén megjelent, de a nép szélesebb rétegeinél csak a 19. század végére vált általánossá. Ez a bútordarab nemcsak a ruhanemű és az értékek tárolására volt hivatott – a szokásrend szerinti bepakolással –, hanem tetején a talpas tükör, feszület, díszes üvegpoharak, bűcsúi emlékek is helyet kaptak.

A vallási hovatartozástól függően a szoba falát szentképek, vagy hazafias képek díszítették. A gyermekélethez kapcsolódó bútorzat (rengőpad, bölcső, állóka

stb.) csak időlegesen került be a térbe, általában szobaátrendezést sosem eredményezett.

A párhuzamosan berendezett szobák egy későbbi állapotot tükröznek, ami a bútorok egyes fajtájánál (pl. sarokpad helyett karos pad) is megmutatkozik, de a főbb elemek (ágy, asztal, láda, komód, székek) bár más elrendezési módban, ugyanúgy megtalálhatók a térben, mint az előbbi elrendezési formánál.

A konyha

A soros elrendezésű házak konyhájának legfőbb eleme a sütő-főző berendezés (kemence, katlan, rakott tűzhely) volt, melynek a füstje vagy szabadon terjengett a térben utat találva az ajtó feletti füstnyílásokon (füstös konyha), vagy a tüzelőberendezés fölé épített kürtön keresztül (szabadkéményes konyha) távozott.

E helyiség bútorzata viszonylag kevés volt, edénytartó polc, egy egyszerűbb kivitelű asztal, néhány kisszék, gyalogszék. A munkatér falára helyezett kanáltartó, sótartó formája, díszítése a gazda, vagy gyakran egy helyi specialista jó ízlését dicsérte. A szélesebb vagy keskenyebb, szögletes vagy körlapú állószékek helye is itt volt, de ide állították be a szabadkéményes házaknál a vizes padot is. A tér nagy részét – e kiegészítő bútordarabokon kívül – a sütő-főző edények (cserép, vas, majd a 20. század fordulója utáni időkben bádoggal és zománcozott) uralták a hagyományos rend szerint elpakolva, a díszesebb cseréptálcák a szabadkémény alatti hátsó falat, vagy az előtér/pitar falát díszítették. (6. ábra)

6. ábra

A kamra

E tér – ahogy arra már a szoba fejezetnél is utaltunk rá – gyakran befogadója volt a szobából kiszoruló ládáknak, de azért elsődleges funkcióját az élelemtárolást, a gabonatermést befogadó hombár kihangsúlyozta. Itt tárolták a zsírt, faedényekben, bödönökben, itt volt a helye a savanyítós hordónak, dézsának, illetve használaton kívül a kenyér és kalácsdagasztó teknőknek is.

A kamrában a gerendához erősített kenyértartón, vagy az egyik láda tetején vászonruhába takarva tartották a kenyeret, itt voltak rúdra hajtogatva, vagy teletöltve őrölt gabonával és deszkapallókra állogatva a zsákok is. Apróbb szerszámoknak, sőt több helyen, ahol szőlőbeli építmény nem volt, még a szőlőfeldolgozás eszközeinek is e tér biztosított helyet. A kamra többfunkciós szerepkörét a padlástér jobb kihasználása enyhítette, de a tartós élelmiszereknek, a mindennapi étellel kapcsolatos eszközöknek (pl. szakajtók, sziták stb.) állandó helye volt.

Feladatok a tájház berendezése előtt

A helyben megőrzött népi építészeti örökségek berendezésével szemben ma már komoly szakmai elvárások vannak, melyhez irányvonalat mutatnak, példaként szolgálnak a szabadtéri múzeumokba áttelepített lakóházak berendezései. Bár e házak is felfoghatók az eredeti környezetből kiragadott „Táj Házaként”, de ezek teljességre törekedve, komplexitásukban tárják fel és mutatják be a paraszti életet egy nagytáj, vagy egy kisebb tájegység vonatkozásában.

Amikor egy család tulajdona (telek, épület/ek) közösségi tulajdonba kerül, és a közjavát szolgálva szeretnék tájházzá berendezni, több célt is megfogalmazhatnak a szervezők. Cél lehet egy szűkebb (falu), vagy egy tágabb közösség (néprajzi, etnikai csoport) életmódjának a bemutatása az önellátó paraszti gazdálkodás 19. század második felének megfelelően, vagy a századforduló utáni időszakra vonatkoztatva, ahol a település, a néprajzi csoport háziiparosai, kézművesei, illetve azok jeles képviselői is bemutatást nyernek.

Cél lehet közszemlére bocsátani, bemutatni mindazt az örökséget, melyet a paraszti sorban élt elődök örökítettek át a következő nemzedékekre, és melyek generációkon keresztül a „mi tudat”-ot formálták és erősítették. Cél lehet a kisebb közösségek (nemzetiségi, vallási, stb.) és a történelmi események következtében a településre beszármazottak emlékének ápolása, ezen keresztül a fiatalabb nemzedékek történelmi tudatának erősítése.

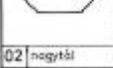

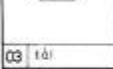

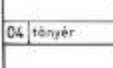

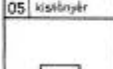

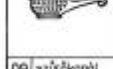

TÁJHÁZI AKADÉMIA 2009 - Oktatási anyag

Milyen szempontoknak kell érvényesülnie, amikor a kiállítás, illetve annak a berendezési terve készül?

Mit tudunk a berendezésre váró épületről?

(írott és szóbeli források feltárása, megismerése, rendszerezése)

Milyen tematikájú és korú az összegyűjtött tárgyi anyag pl. Bútor (fenti besorolás szerint), Kerámia (7. ábra)

Tálasedény	Fazék, kácsóg	Szilke, bódón	Sütőedény	Más konyhaedény	Vizeskorsó	Butykos kulacs, butella	Kancsó, bokály	Diszedény	Világító stb.
									
00 melence	10 nagyfazék	20 nagy szilke	30 serpenyő	40 gyertyatartó	50 nagy korsó	60 nagy butykoskancsó	70 nagy kancsó	80 tábla	90 nécsés
									
01 tálcsatló	11 fazék	21 szilke	31 lépcső	41 mozsár	51 korsó	61 butykoskorsó	71 kancsó	81 kaméleöntő	91 gyertyatartó
									
02 nagytál	12 kisfazék	22 kis szilke	32 kerek tepsi	42 képlő	52 kis korsó	62 kis butykoskorsó	72 kis kancsó	82 néöntő	92 pipa
									
03 tál	13 kisfazék	23 rőtyke	33 hosszú tepsi	43 szigorósín	53 nagy korsó	63 kiserőtykő korsó	73 kis kancsó	83 hímzőtartó	93 parsely
									
04 tányér	14 kis tányérfazék	24 póros szilke	34 kacsasütő	44 kanalas	54 kanta	64 kiscsalókancsó	74 csalókancsó	84 kosárka	94 játékedény
									
05 kis tányér	15 párnafazék	25 kacsaszilke	35 főnicés sütő	45 sótartó	55 kis korsó	65 butella	75 kupa	85 lanternáz	95 sip
									
06 mélytál	16 kácsóg	26 ételhorog	36 káncsásütő	46 fűszertartó	56 kiscsalókancsó	66 kis butella	76 nagy bokály	86 virágváz	96 csengő
									
07 tálgasztó	17 kis kácsóg	27 bódón	37 jákos káncsásütő	47 tető	57 kis kancsó	67 jákos butella	77 bokály	87 virágcserepbunkó	97 tűka
									
08 szűrtál	18 bögge	28 kis bódón	38 katyogó	48 kéjell	58 anttő	68 kulacs	78 kis bokály	88 virágcserep	98 fazekszerszám
									
09 szűrkészlet	19 fűdesz	29 jákos bódón	39 tető	49 vegetás	59 veder	69 hordókulacs	79 szűrkészlet	89 védőcserep	99 kályha

Textil

Női öltözet

Férfi öltözet

Gyermek viselet

a./ alsótesti ruha

b./ felsőruházat

c./ fejviselet

d./ lábbeli

c./ viselet kiegészítők (kendő és hajtűk, övek, gyöngyök stb.)

4. Lakástextil (ágyterítő, asztalterítő, törölközőfélék, törülőruhák stb.)

5. Szokásokkal kapcsolatos textília (paszitos vékaruha, násznagykendő, halottas textília stb.)

6. A gazdasági élet textiljei (pl. vetőabrosz)

A háztartási eszközök (teknők, mozsarak stb.)

Gazdálkodással kapcsolatos eszközök

A besorolt tárgyak mindegyikénél tisztázni kell (a leltárkönyvi bejegyzések általában tartalmazzák):

a készítés helyét,

a készítés idejét,

a készítő nevét,

a használat helyét, módját,

a használat idejét.

E válaszok újabb szelekcióját végzik el az összegyűlt anyagnak, melyek térbe és időbe helyezik azokat. E csoportosítások nem zárják ki a különböző korú tárgyak egy térbe kerülését (lásd az előbbi fejezetnél a ládáról írtakat), de a paraszti rend/értékrend minden esetben kijelölte azok helyét, szerepét.

A gyűjtemény egyes darabjainak megszólaltatásakor tisztázni kell:

Tükröződik-e a tárgyak összetételén a falu vagy a tágabb közösség nemzetiségi, vallási összetétele, illetve rámutatnak-e annak gazdasági és társadalmi szerkezetére.

Összhangban állnak-e az első három pontra adott válaszok a kitűzött cél megvalósításával?

Amennyiben az anyag nagy része összhangban van az épület korával, külső megjelenéséhez (szegény parasztcsalád háza, nagygazdaház, esetleg iparos

TÁJHÁZI AKADÉMIA 2009 - Oktatási anyag

ember háza stb.) és a belső tér tagolódásával, kijelölhetjük azt az időszakot, állapotot, amit a berendezéssel meg kívánunk jeleníteni.

A tárgyi anyagból ezek után kiválogatjuk a berendezést, de csak azokat, melyek együttesként foghatók fel térben, időben, társadalmi és gazdasági értelemben. Nem kerülhetnek be a szoba, konyha, kamra enteriőrjébe azok a tárgyak, melyek csoportba sorolását vagy a készítés ideje, helye, vagy a használat ideje, helye kizorítja az együvé tartozók sorából.

A berendezési terv

A bőséges adatok lehetővé teszik, hogy elkészítsük az eredeti használatnak megfelelő berendezési tervet. A terv összeállításánál helyiségről helyiségre haladva vesszük fel a fal síkjában, illetve a falra elhelyezni kívánt tárgyakat, majd a térbe, a falsíktól távolabbi helyre kerülőket az alábbi módon, az egykori rend szerint:

A bejárattól jobbra haladva

A fal:

A tárgy megnevezése megjegyzés	leltári száma
-----------------------------------	---------------

Polc kendőtartóval	2001.1.15.1.
Törölköző	2001.1. 45.1.
Pintes üveg	2001.1. 41.1.
Korsó	2001.1. 61.1.
Ácsolt láda	2001.2. 1.
Sarokpad	2001.2.2.1.
Vizeskorsó	2001.1. 60.1.
Varrókosár	2001.1. 81.1.
Tálas-fogas	2001.2. 3.1.
Tál	2001.1. 62.1.
Tál	2001.1. 63.1.
Kiskancsó	2001.1. 64.1.
Kiskancsó	2001.2. 65.
Függöny rekonstrukció	

B fal:

Asztal	2001.2. 3.
Sarokpad (lsd. 2. ábra)	2001.2.2.2.

A berendezési terv készítése során gondoskodni kell a kiállításra, bemutatásra kiválogatott tárgyak tisztításáról, konzerválásáról, melyeket csak előkészített (tiszt) térbe helyezhetünk el. A kiállításból kimaradt darabok állagvédelmét is meg kell oldani, hogy a szuvasodás, a további korrodálást megakadályozzuk a szakszerű konzerválási módokkal.

Kiállítási bábuk az enteriőrben

A paraszti enteriőrök a 19. századi világkiállításokon jelentek meg, mely bemutatási móddal a skandinávok rukkoltak elő az 1867-es párizsi világkiállításon. Azóta igen kedvelt lett ez a vizuális megközelítési mód az egyes néprétegek életmódjának múzeumi keretek között történő bemutatásánál. Már a korai kiállítások is törekedtek a lakáskultúra, háztartás eszközein túl a korabeli viseleteket is életnagyságú bábukon megjeleníteni, ami napjainkban is elfogadott irányvonal, mert életszerűbbé, emberközelibbé teszi a mondanivalót.

A rendezés során vigyázzunk, hogy a viselet összhangban legyen a berendezés tárgyával, illetve a megjeleníteni kívánt cselekménnyel. Ajánlott, fényképek után készített, arccal ellátott babákat használata, mert így azaz embertípus jeleníthető meg, mely a vidék egykori lakója volt.

Időben egyre távolabb kerül a paraszti életforma, a vele kapcsolatos tárgyi világ és annak népnyelvi kifejezései is. Ennek feloldásáról a kiállítás hasznosítási programja gondoskodik, például a kiállításban elhelyezett

- rövid ismertetőkkel, magyar és idegen nyelven, ügyelve a szavak jelentéstartalmára,
- kiállítás vezetőkkel (hagyományos, digitális formában pl. a Bártai Tájház: Balogh Írisz: Fölhérctől a szávonyáig) megjelentetésével,
- szakszerű tárlatvezetések, rendszeres bemutatók tartásával, tanórák rendezésével.

Irodalom

Magyar Néprajz IV. Életmód (főszerkesztő. Balassa Iván)
Budapest, 1997.

Elérhető interneten is a Google keresőn keresztül/Anyagi kultúra 3. megadásával
I/I Építmények fajtái

a./ A lakóház tagolása (Zentai Tünde) 139-155.

2. b./ Tüzelőberendezés, füstelvezetés (Barabás Jenő) 155-172.

3. c./ Élet a házban (Juhász Antal) 178-193.

I/II Lakáskultúra (K. Csilléry Klára)

A parasztház bútorai 334-414.

TÁJHÁZI AKADÉMIA 2009 - Oktatási anyag

A Népművészeti örökségünk című sorozat napjainkig megjelent köteteinek a vonatkozó tanulmányai:

Szolnok megye népművészete (szerk: Bellon Tibor-Szabó László) Európa könyvkiadó, 1987. a./ A lakás tárgyai (Bereczki Iboya-Örsi Julianna)73-108.

Hajdú-Bihar megye népművészete (szerk.:Gazda László-Varga Gyula) Európa Könyvkiadó, 1989. a./ Lakásbelső, bútorok (Deli Edit) 133-162.

Csongrád megye népművészete (szerk.:Juhász Antal), Európa Könyvkiadó, 1990. a./A parasztház berendezése (Juhász Antal-Tóth Ferenc) 57-104.

Vas megye népművészete (szerk.: Gráfik Imre) Szombathely, 1996. a./ Az otthon népművészete (Bíró Friderika) 76-98.

Borsod-Abaúj- Zemplén megye népművészete (szerk.: Fügedi Márta). Miskolc, 1997. a./ Házbelső (Szabadfalvi József) 213-226.

Nógrád megye népművészete (szerk.: Kapros Márta) Balassagyarmat, 2000. a./ Lakáskultúra (Zólyomi József) 59-100.

Somogy megye népművészete (szerk: Kapitány Orsolya- Imrő Judit) Kaposvár, 2001. a./ Népi építkezés (Zentai Tünde) 33-70., b./Otthon művészete (Knézy Judit) 71-110.

Győr-Moson-Sopron megye népművészete (szerk.: Kücsán József-Perger Gyula) Győr, 2002. a./ Lakáskultúra (F. Tóth Zsuzsanna) 185-228.

Heves megye népművészete (szerk.:Petercsák Tivadar-Veres Gábor) Eger, 2005 a./ Lakáskultúra (Veres Gábor) 125-172.